

LIFE NATURE 8579 – In Situ Conservation of the Large Carnivore
in Vrancea County

RAPORT DE ACTIVITATE PENTRU ACȚIUNEA

**A6 – EVALUAREA STÂNELOR ȘI A AȘEZĂRILOR
UMANE DIN HABITATELE POPULATE CU
*URSUS ARCTOS, CANIS LUPUS ȘI LYNX LYNX***

Coordonator acțiune A6

CRISTIAN IOJĂ

Echipa pentru realizarea acțiunii A6

VASILE JALBĂ

RADU NECȘULIU

RADU SANDU

LIVIU BĂLBĂRĂU

**RAPORT DE ACTIVITATE PENTRU ACȚIUNEA
A6 – EVALUAREA STÂNELOR ȘI A AȘEZĂRILOR UMANE DIN
HABITATELE POPULATE CU *URSUS ARCTOS*, *CANIS LUPUS* ȘI *LYNX*
*LYNX***

INTRODUCERE

Acțiunea A6 – **Evaluarea stânelor și a așezărilor umane din habitatele populate de *Ursus arctos*, *Canis lupus* și *Lynx lynx***, din cadrul proiectului *LIFE Nature In Situ Conservation of the Large Carnivore in Vrancea County* are drept scop cunoașterea situației actuale din comunele din vestul județului Vrancea în vederea adaptării acțiunilor din planul local de conservare pentru protecția carnivorelor mari.

La îndeplinirea obiectivelor acestei acțiuni au contribuit membrii echipei pentru realizarea acțiunii **Evaluarea stânelor și a așezărilor umane din habitatele populate de *Ursus arctos*, *Canis lupus* și *Lynx lynx***, autoritățile locale și crescătorii de animale din spațiul analizat.

Membri echipei pentru realizarea acțiunii **Evaluarea stânelor și a așezărilor umane din habitatele populate de *Ursus arctos*, *Canis lupus* și *Lynx lynx*** sunt:

- **CRISTIAN IOJĂ**, Universitatea din București, Centrul de Cercetare a Mediului și Efectuare a Studiilor de Impact;
- **VASILE JALBĂ** – Inspectoratul de Protecție a Mediului Focșani;
- **LIVIU BĂLBĂRĂU**, Direcția Silvică Vrancea;
- **RADU NECȘULIU**, Universitatea din București, Centrul de Cercetare a Mediului și Efectuare a Studiilor de Impact;
- **RADU SANDU**, Asociația pentru Dezvoltare Durabilă „Focul Viu”.

IMPORTANȚA ACȚIUNII PENTRU PROIECT

Cunoașterea caracteristicilor socio-economice ale comunelor din vestul județului Vrancea este necesară în cadrul proiectului *LIFE Nature In Situ Conservation of the Large Carnivore in Vrancea County* pentru:

- adaptarea măsurilor din planul de management al rețelei ecologice funcție de situația socială și economică reală;
- elaborarea schemei de compensare a pagubelor provocate de carnivorele mari;
- evaluarea impactului activităților umane asupra mediului natural, și în special asupra carnivorelor mari;
- delimitarea problemelor sociale, economice și de mediu specifice acestui spațiu și propunerea de măsuri realiste pentru diminuarea nivelului acestora;
- realizarea unui suport științific solid pentru asistarea deciziilor autorităților locale în domeniul gestionării resurselor naturale și umane.

OBIECTIVE

Principalele obiective ale acestei acțiuni au vizat:

- obținerea de date statistice referitoare la stâne și așezările umane din zona montană a județului Vrancea;
- obținerea de date statistice referitoare la frecvența atacurilor carnivorelor mari asupra stânelor și așezărilor umane;
- realizarea raportului științific.

ETAPE ÎN DERULAREA ACȚIUNII

Pentru realizarea acțiunii **A6 – Evaluarea stânelor și a așezărilor umane din habitatele populate de *Ursus arctos*, *Canis lupus* și *Lynx lynx*** în perioada decembrie 2002 – august 2003 au fost parcurse mai multe etape:

- delimitarea arealului ce va face obiectul evaluării stânelor și așezărilor umane;
- stabilirea informațiilor statistice necesare realizării obiectivelor și înaintarea cererilor către organismele care le pot furniza;
- obținerea de date statistice de la Institutul Național de Statistică și de la Comisia Județeană de Statistică Vrancea pentru cele 15 comune analizate;
- consultarea Planurilor Urbanistice Generale ale comunelor din vestul județului Vrancea;

-obținerea de informații referitoare la stânele din localitățile din vestul județului Vrancea conform cererilor realizate în prima etapă;

-interpretarea datelor statistice referitoare la demografice, modul de utilizare al terenurilor, infrastructură, activități economice, riscuri naturale;

-realizarea unei liste bibliografice referitoare la comunele din vestul județului Vrancea;

-realizarea de materiale grafice și cartografice pentru evidențierea caracteristicilor socio-economice;

-completarea informațiilor referitoare la activitățile de creștere a animalelor și la stâne prin deplasările în teren în cadrul comunelor Bârsești, Nereju, Năruja, Vrâncioaia, Paltin, Vintileasca și Tulnici;

-realizarea unei fișe de înregistrare a atacurilor carnivorelor mari care a fost înaintată spre câteva stâne pilot pentru a se observa eficiența acestui sistem de monitorizare a incidenței carnivorelor mari asupra activităților de creștere a animalelor;

-realizarea unei fișe pentru descriere a stânelor din spațiul montan al Munților Vrancea;

-cartarea stânelor;

-evaluarea economică a pagubelor determinate de carnivorele mari;

-elaborarea raportului final de evaluare a stânelor cu evidențierea raportului dintre carnivorele mari și crescătorii de animale;

REZULTATE OBȚINUTE

Desfășurarea acțiunilor enumerate anterior a permis îndeplinirea tuturor obiectivelor acestei acțiuni. Astfel au fost obținute informații statistice referitoare la stânele și așezările umane din zona montană, precum și la frecvența atacurilor carnivorelor mari. O problemă deosebită în obținerea de informații referitoare la stâne și la frecvența atacurilor carnivorelor mari este legată de faptul că autoritățile locale nu dețin o bază de date referitoare la activitățile de păstorit. Din această cauză, în

unele localități (Vintileasca) s-au obținut doar informații generale referitoare la aspectele menționate.

Interpretarea datelor statistice, dar și prelucrarea materialelor bibliografice au permis realizarea raportului științific, care cuprinde alături de partea scrisă, numeroase tabele, grafice și hărți referitoare la aspectele analizate. Raportul științific este structurat pe nouă capitole grupate în patru părți.

1. Aspecte generale

Capitolul evidențiază obiectivele studiului și importanța acestuia în derularea proiectului, precum și principalele mijloace prin care acesta a fost realizat.

2. Istoricul populării vestului județului Vrancea

Capitolul evidențiază vechimea locuirii în spațiul din vestul județului Vrancea, fenomenele care au stat la baza constituirii așezărilor (roire cu caracter pastoral, migrațiune etc.), precum și specificul activităților economice. Astfel, se pune în evidență importanța activităților pastorale pentru dinamica așezărilor din vestul județului Vrancea.

3. Aspecte demografice

Informațiile statistice numeroase au permis o analiză detaliată a aspectelor demografice ce caracterizează comunele din vestul județului Vrancea. Au fost tratate aspecte referitoare la dinamică temporală și spațială, mișcare naturală, mobilitate, repartiție teritorială, structura pe vârste, sexe, etnii și religii, resurse de muncă, populație inactivă, nivel de educare și ocrotirea sănătății. Au fost identificate o serie de probleme demografice cu care se confruntă vestul județului Vrancea:

- scăderea numărului populației în intervalul 1968-2002 datorită scăderii natalității și creșterii mortalității, dar și a intensificării migrației;

- repartiția neomogenă în teritoriu;

- distribuția inegală pe sexe;

- structura puternic dezechilibrată pe grupe de vârstă, ce pune în evidență îmbătrânirea demografică;

- ponderea redusă a populației active;

- ponderea redusă a populației salariate;

- nivelul scăzut de educare a populației.

Aceste probleme demografice pot determina în timp o creștere a presiunii asupra resurselor naturale cu consecințe asupra habitatelor carnivorelor mari. Din această cauză se impune aplicarea unor politici demografice urgente pentru a stopa declinul numărului populației, dar și pentru a îmbunătăți nivelul de educare al acesteia.

3. Tipuri de așezări umane

În acest capitol au fost delimitate tipurile de așezări umane funcție de numărul de locuitori, funcțiunile dominante și textură. Astfel s-a observat că cea mai mare parte a localităților din vestul județului Vrancea au un număr de locuitori cuprins în intervalul 200-500, profilul dominant fiind cel agricol. În spațiul montan, alături de activitățile agricole s-au dezvoltat activitățile de exploatare și prelucrare a lemnului.

De asemenea a fost evidențiat impactul carnivorelor mari asupra localităților din zona montană și de deal.

4. Dotări tehnico-edilitare

În acest capitol au fost prezentate dotările tehnico-edilitare ale localităților din vestul județului Vrancea (electrificare, canalizare, alimentare cu apă potabilă, termoficare, servicii de poștă și telecomunicație, gestionarea deșeurilor, căi de comunicație).

5. Riscuri naturale

Includerea acestui capitol în evaluarea așezărilor umane este justificată de rolul foarte important pe care îl joacă acestea în dinamica activităților economice din spațiul analizat. Astfel, în special procesele de versant (alunecările de teren, torenții și ravenele etc.) se constituie în importanți factori de degradare a terenurilor.

6. Modul de utilizare a terenurilor

Modul de utilizare a terenurilor evidențiază profilul funcțional al unităților administrative, precum și modul de intervenție al factorului antropic în mediul natural. Cea mai ridicată pondere din terenurile din vestul județului Vrancea (66,7 %) sunt reprezentate de păduri, ceea ce evidențiază gradul ridicat de naturalitate al acestui spațiu. De asemenea, în categoria terenurilor agricole, cea mai ridicată pondere revine pășunilor și fânețelor, punându-se astfel în evidență dezvoltarea activităților de creștere a animalelor.

În cadrul acestui capitol sunt analizate categoriile de utilizare a terenurilor și dinamica lor temporară și spațială în comunele din vestul județului Vrancea. Au fost calculați indicii de presiune umană pe baza suprafețelor ocupate de terenurile agricole.

7. *Activități economice*

În acest capitol au fost analizate categoriile de activități economice specifice vestului județului Vrancea. O atenție deosebită a fost acordată activităților agricole (cultura plantelor și creșterea animalelor), care este principala activitate economică în majoritatea localităților din vestul județului Vrancea. Astfel au fost evidențiați factorii de favorabilitate și restrictivitate pentru dezvoltarea activităților agricole și ramurile de activitate. În cazul creșterii animalelor a fost surprinsă dinamica spațială și temporală a numărului de animale pe categorii (ovine, bovine, porcine, cabaline, păsări, familii de albine) pentru a se stabili impactul potențial al acestor activități asupra habitatelor populate de carnivorele mari.

De asemenea au fost analizate și celelalte categorii de activități economice cu dezvoltare în vestul județului Vrancea: silvicultura, vânătoarea, pescuitul, industria, turismul, comerțul.

Activitățile industriale caracteristice pentru acest spațiu sunt cele legate de exploatare și prelucrare primară a lemnului și de sectorul alimentar (în special prelucrarea fructelor).

Turismul reprezintă o activitate cu un potențial real de dezvoltare în vestul județului Vrancea, infrastructura reprezentând principalul factor care contribuie la slaba dezvoltare a acestei activități.

8. *Evaluarea stânelor*

Activitățile de păstorit sunt cele mai expuse atacurilor carnivorelor mari, mai ales în cazul în care acestea se desfășoară în zona montană. Animalele domestice, fiind o sursă de hrană mai ușor de obținut, constituie o atracție pentru carnivorele mari, mai ales în perioadele cu deficit de hrană pentru acestea.

Pentru realizarea acestei activități au fost obținute date statistice de la toate primăriile sau obștile din sectorul analizat, aceste date fiind completate și prin chestionarea bacilor și cartarea stânelor.

În cadrul acestui capitol au fost abordate următoarele aspecte:

-*caracteristicile pășunilor* pentru aprecierea rentabilității activităților de creștere a animalelor;

-*modalitatea de acces la pășune a turmelor* pentru evidențierea riscului de atac a carnivorelor mari;

-*perioada de păstorit* pentru surprinderea intervalului de timp în care animalele domestice se află în spațiul montan;

-*amplasarea stânelor* pentru stabilirea zonelor cu frecvență ridicată a atacurilor;

-*caracterizarea tehnică a stânelor* pentru aprecierea condițiilor existente în stâne;

-*efective de animale* pentru aprecierea impactului activităților de creștere a animalelor asupra habitatelor carnivorelor mari, dar și a riscului înregistrării de pierderi datorită atacurilor;

-*sistem de pază* pentru aprecierea gradului de modernizare existent, a rentabilității economice a activităților de pășunat și a riscului de înregistrare a pierderilor datorită atacurilor carnivorelor mari;

-*disfuncționalități determinate de păstorit* pentru evaluarea impactului asupra mediului natural al acestor activități;

-*disfuncționalități la stâne* pentru evidențierea problemelor cu care se confruntă crescătorii de animale (prezentarea pierderilor determinate de carnivorele mari pentru stânele la care s-au obținut informații, a îmbolnăvirilor etc.)

-*mod de valorificare a produselor* pentru aprecierea rentabilității economice a activităților de creștere a animalelor,

-*personalul stânei* pentru aprecierea nivelului de educație a personalului implicat în creșterea animalelor;

-*evaluarea pagubelor produse la stâne* în special pentru stabilirea impactului carnivorelor mari asupra activităților de pășunat;

-*evaluarea profitului anual la stâne*, pentru evidențierea rentabilității activităților de păstorit.

De asemenea a fost realizată o analiză complexă a stânelor din comuna Tulnici, unde au fost obținute informațiile cele mai detaliate.

Media de animale ucise este de 3-4 oi pe stână cu variații foarte mari de o stână la alta, de la un an la altul și de la o localitate la alta. În anul 2002, situația a fost următoarea: 3-4 la 400 oi în Nistorești, 10 la 400 oi la Chiojdeni (valoarea raportată este totuși exagerată, ținând cont de faptul că această comună este plasată în zona colinară a județului Vrancea), 2-3 la 200 oi în Vizantea-Livezi, 3 pe stână de 400 oi în Negrileşti, între 1-5 în Tulnici la 200-500 oi, 2 pe stână la Soveja la 200 oi, 10-15 la 400 oi la Paltin, 7-8 la 500 oi în Năruja, 10-15 oi la 400 oi.

Cele mai multe pierderi le produc ursul și lupul, ponderea atacurilor acestora fiind variabilă funcție de zonă: Chiojdeni (unde mai numeroase sunt atacurile lupului), Vrâncioaia (urs), Bârsești, Jitia, Nistorești, Paltin (urs și lup), Năruja Tulnici, Valea Sării, Vidra (lup, urs și râs).

În concluzie, activitățile de păstorit reprezintă o modalitate de obținere de surse de venit și hrană foarte importantă pentru multe dintre comunele din vestul județului Vrancea. Cu toate acestea, din informațiile obținute de la autoritățile locale și de la crescătorii de animale se poate concluziona că sunt puține cazuri în care carnivorele mari afectează *semnificativ* rentabilitatea economică a acestor activități. Totuși, datorită faptului că zona se caracterizează printr-un nivel economic destul de redus, orice pagubă se resimte în bunăstarea crescătorilor de animale.

9. *Bibliografie*

A fost realizată o listă ce cuprinde 73 titluri bibliografice care se referă la arealul analizat, activitățile de păstorit din România și la diferite metode utilizate pentru elaborarea raportului științific.

CONCLUZII

Finalizarea acțiunii A6 permite o creștere semnificativă a volumului de informații pentru zona analizată, multe dintre acestea foarte greu accesibile până în acest moment (în special cele referitoare la stâne și la frecvența atacurilor carnivorelor mari asupra stânelor și așezărilor umane).